

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Turda-hasadéki „Bors Mihály menedékházának” felavató ünnepe.

Irta: Dr. Gergely Endre.

Főemelően magasztos örömnépe volt az E. K. E.-nek f. évi szeptember 8.-ika, midőn az egyesület a turdai hasadéknál épített gyönyörű menedékházát fényes ünnepség keretében felavatta.

Nem célunk színes riportban beszámolni a nap eseményeiről, azt megtették a napi- és hetilapok a nekik megfelelő keretekben és terjedelemben. Ellenben hű képből akarjuk megörökíteni a nekünk fontos eseményeket és azokat a szívre-lelékre ható beszédeket, melyek lelkesítő hatásuknál fogva a turistaság szempontjából kimagasló jelentőséggel bírnak. Sajnos, hogy megszabott keretünk miatt nem közölhetjük az összes, elhangzott beszédeket, de nem lehetetlen, hogy albumban mindezt pótolni fogjuk.

A kissé hűvös, időnként esővel is fenyegető, a megelőző napon egyenesen reménytelen, borús, szeles időjárás sem akadályozta meg, hogy több ezer ember meg ne jelenjen az ünnepeken. Már szept. 7.-én az E. K. E. központjának számos rendező tagja megjelent a hasadéknál, hogy a nagy napra való előkészülés fáradságos munkáját elvégezzék.

Vasárnap már a kora reggeli órákban emberek sokaságától tarkált a menedékházzal szemközti domboldal, hol kisebb-nagyobb, színes csoportokban néhány ezer ember telepedett le, hogy tanúja lehessen a nap jelentőségének. Valóságos népvándorlás volt a vasárnapi reggel. A sándulesti (szindi) bejárat feletti oldalon autók, autóbuszok egész tömege ontotta az ünneplő közönséget, a környező dombok a gyalogosan haladók százaitól voltak benépesedettek, hangosak. Mindenütt, merre a szem ellát, az érkezők színes tarka képe örvendezteti a lelket. A menedékház előtt nagy nyüzsgés-forgás; a felállított különböző sátrakban már a kora reggeli órákban megkezdették az E. K. E. központjának lelkes hölgyei és tagjai beosztott szolgálatukat.

A rengeteg tömegben nagy élénkség; az alkalmi, amateur fényképészek itt-ott már működésben vannak... Helyenként a szomszédos községekből meghívott földművelők tömege alkot nagy csoportokat. A peccenyésátorban nagy üstökben már készül a bogrács-gulyás és sül a turdai peccenyé. Egyszerre csak, úgy $\frac{3}{4}$ 10 óra tájban a szerpentin úton feltűnik gyönyörű 4 lovas, ezüstcsengettyűs hintójában *Bors Mihály*, kinek jobb-ján *Dr. Gergely Endre*, az E. K. E. elnökhelyettese ül. A bakon büszke fejtartással piros egyenruhás, aranyzsinoros kocsis gyakorlott, biztos kéz-

zel kezeli a kényesen táncoló paripákat, mellette balról ugyancsak délcégen kékdolmányos, pirosnadragos, aransújtásos, kuruc-sapkás, fehérkeztüös urasági húszár ül. Színes látvány. Alkalmas a fényképezőgépek, mozifelvevő gép elé. Amint a díshintó lejobb és lejobb ér, a menedékház elé, a kíváncsiak tömege fut, szalad a díshintó felé. A gyorsan leugró *Bors Mihályt* lelkes éljenzés fogadja. A menedékház felé tartó közönséget és az E. K. E. vezetőségét cigányzenekar szórakoztatja...

Elnökválasztó díszközgyűlés.

D. e. 10 órakor vette kezdetét a menedékház alsó nagy termében az elnökválasztó díszközgyűlés Dr. Gergely Endre elnöklete mellett, ki a következő beszédet intézte a díszközgyűlés nagyszámú tagjaihoz:

Mélyen Tisztelt Díszközgyűlés!

Ebben a magasztos és fölemelő pillanatban, — midőn az Erdélyi Kárpát Egyesület a csodálatosan szép turdai-hasadéknak ezen a helyén — a Bors Mihály által adományozott telken — felépített gyönyörű menedékházában legelső ülését megtarthatja, legelsősorban Istennek dicsőségére, másodsorban pedig mindazoknak öröme, kik a szabad természetben megtanulták Istennek fonséges alkotásait csodálni és abban Istennek végtelen hatalmát, erejét és jóságát megismerni, — áthatva a turistaságra kiható esemény fontos történelmi pillanatától — szívdobogva, örömmel és jóleső érzésekkel telten üdvözlöm Önöket, Mélyen Tisztelt Hölgyeim és Uraim! — és a mai elnökválasztó díszközgyűlést ezennel megnyitom. Jegyzőkönyvünk vezetésére Olajos Irma ónagyságát, hitelesítésére pedig Szilágyi Márton és Tulics Kálmán urakat tisztelettel felkérem.

E menedékháznak alapkövét 1934 június hó 3-án tettük le... Most, midőn 15 hó eltelte után az impozáns menedékház készen áll:

Adassék hála Istennek, kinek végtelen jósága megengedte nekünk, hogy ezt a napot egészségben megérve, most itt megjelenhessünk.

Adassék elismerő köszönet mindazoknak a társegyesületeknek és különböző intézményeknek, illetve azok tagjainak, kik megszívlelték hívó szavunkat és tömegesen zarándokoltak ide, hogy mai ünnepségünk örömeiben osztozzanak.

Illesse köszönet a sajtót és annak itt megjelent képviselőit, akik szívesen állottak rendelkezésünkre és nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy mai ünnepségünket siker koronázhassa.

Illesse köszönet azon hatósági főszemélyeket, kik a nemes célt megszívlelve és méltányolva, akadályt nem gördítettek a menedékház felépítése elé és jóindulattal segítettek az E. K. E.-t céljának keresztülvitelében.

Illesse végül hátalattal köszönet és elismerés mindazokat, kik e menedékház felépítése körül értékes tevékenységet fejtettek ki, — azokat, kik az építés időtartama alatt több esetben idefáradtak és repeső szívvel figyelték az épület emelkedését.

Legvégül pedig kötelességemnek tartom itt, a díszközgyűlés előtt hálás köszönetet mondani *Bors Mihály* sándulesti nagybirtokos úrnak azokért az áldozatokért, melyeket a menedékház felépítése körül kifejtett. Az ő nemes gesztusa, anyagi hozzájárulása tette lehetővé, hogy az eredeti, szerény keretek között kitervelt menedékház helyett egy nagy, impozáns épület áll előttünk, mely így a turistáknak kényelmes hajlékot ad, melyben testi és lelki fáradalmaikat jól kipihenhetik. Minden dicsérő

Az Erdélyi Kárpát Egyesület T.-hasadéki „Bors Mihály” menedékháza.

Foto: Ifj. Boldis Endre.

szónál maradandóbb emléket állított fel Bors Mihály úr a maga számára: a menedékház az ő nevét viseli és mindaddig hirdetni fogja az ő nevét, nemeslelkűségét és jóságát, míg e menedékház kövei fennmaradnak.

*

Az alapkövetelési ünnepség szónokai kihangsúlyozták, hogy e menedékház fajra és nemzetiségre, vallásra való tekintet nélkül rendelkezésre fog állani mindenkinek, ki a turistaság zászlója alatt vonul be ide a hasadékba. S ma, midőn menedékházunk készen áll, ezt az elvet sokszorosan kívánjuk hangoztatni, — ma, midőn azt a turisták rendelkezésére bocsátjuk. Az Erdélyi Kárpát Egyesület az idekerülő turistalátogatóktól annyit kér csupán, hogy tartsák épségben ezt a nagy viszontagságok és ezer gondok közepette felépített menedékházat, tartsák benne tiszteletben a turistaság eszméit és a menedékház fenntartását, működését, élelképességét viseljék szívükön.

Minden igazi turista tudja, hogy mit jelent egy menedékház. A szabad természetben: „Istennek legszebb templomában“ bármily nagy legyen is, egy kis kápolna az csupán, de ott az ember lelkiismeretének harangja szólal meg. E harang jelzi és hirdeti az ember lelkivilágát, a szép és jó iránti fogékonyságát, a lélek tisztaságát. Mily szomorú és emberhez nem illő cselekedet volna ezt a kápolna-harangot hamisan szólaltatni meg. Én hiszem, hogy itt mindig csak tiszta hangok fognak megszólalni, melyek hirdetni fogják az embertársi szeretet, a kölcsönös megértés, megbecsülés és egymásrautaltság nemes eszméit. Mert ez az Istennek tetsző cselekedet. Ez felel meg az igazi turista lelkivilágának, mert aki a természetet a maga változatos pompájában, Istennek csodálatos alkotásaiban megtanulta ismerni, az nem egyszer hajtott térdet Istennek végtelen hatalma előtt, midőn egy-egy vihar erdőben, fenyvesekben hatalmas fákat seper földre, mintegy figyelmeztetve a gyarló embert arra, hogy felette áll a Hatalom, mely sújthat, földre tiporhat, de meg is védhet. Ilyen turisták legyenek oltalmazói, védői ezen menedékháznak.

*

Minden egyesület életében lehetnek és vannak pillanatok, melyek az ember lelkületére hatnak, a lelket nemesítik, edzik, a szív vérért hajtják és olyan benyomást keltenek, mely a lelkivilág tisztaságára kellemes emlékeket rejteget. Ezért van az, hogy bizonyos ünnepségeken ott kell lennünk, hogy végigszemlélve az ott látottakat és megfigyelve az ott mondottakat, szívünkben, bensőnkben elraktározhassuk a benyomásokat, hogy abból jó ideig táplálkozva, emberi életet élhessünk. Ebből érthető, hogy egy-egy ünnepség leírása, bármily tökéletes is, sohasem lehet egyenlő a személyes megjelenés értékével, mivel a közvetlen benyomás kiszakad a lélek világából. Hiszem, hogy mai ünnepségünk is lelket nemesítő, lelket erősítő lesz lélekvilágunk kiterjedt mezején.

*

Mélyen Tisztelt Díszközgyűlés!

Vállvetett munka, áldozatkészség, jóakarát, a szív és lélek összehatalmozása tette lehetővé, hogy az E. K. E. a mai nappal ezen menedékházat ünnepélyes formák között felavathatja. Adja Isten, hogy mindazok a remények, melyek e menedékház felépítése alkalmával az E. K. E. részéről a turistaság keretéhez fűződtek, valóra váljanak, hogy évtizedek sokaságán keresztül hirdessék a testvériséget, a szabad természet imádatát s annak a földnek szeretetét, ahol születünk és amelynek minden rögét becsületos lélekkel védünk, ápolunk szent kötelességünk.

Mai díszközgyűlésünk egyetlen pontja új elnök választása. Az 1934 április 15-én másodízben megválasztott elnökünk, dr. Páter Béla, aki részvett alapkövetélteli ünnepségünkön s az alapító okmányt elhelyezte, 1935 április 25-én kezeimhez adta lemondását elnöki tisztségéről. Azóta, mint alelnök, láttam el az elnöki teendőket. Mai díszközgyűlésünk feladata tehát a megürült elnöki tisztséget betölteni. Ezért szerencsém van a kandidáló bizottságot kiküldeni. E bizottság elnökéül felkérem Brüll Emánuel urat, tagjaiul pedig Szolnok Gyula és Appán Gyula urat, a kandidálás időtartamára pedig a díszközgyűlést felfüggesztem.

...Néhány perc múlva — a díszközgyűlés újbóli megnyitása után — Brüll Emánuel jelentette, hogy a kandidáló bizottság elnöknek egyhangúan megválasztott elnöknek jelenti ki és felkéri a bizottságot Bors Mihály meghívására.

Lelkes éljenzés után dr. Gergely Endre Bors Mihályt egyhangúan megválasztott elnöknek jelenti ki és felkéri a bizottságot Bors Mihály meghívására.

Megérkezés után taps és éljenzés fogadja Bors Mihályt.

Dr. Gergely Endre üdvözlő beszéde Bors Mihályhoz.

Dr. Gergely Endre a következő (itt csak vázlatosan feltüntetett) beszédet intézi Bors Mihályhoz:

Méltóságos Uram!

Amidőn az E. K. E. most, a turda-hasadéki menedékházának felavatási ünnepségét megelőző elnökválasztó díszközgyűlésén Méltóságodat egyhangú lelkesedéssel az elnöki székre emelte, örömteljes szívvel köszöntöm ezen nagymúltú egyesület nevében. A megnyilvánult bizalom legyen méltó jutalma és elismerése annak a nemeslelkűségnek, áldozatkészségnek és jósnak, melyet Méltóságod kifejtett ezen menedékház felépítése körül. Mi, az EKE, jól tudjuk, hogy mit adtunk, de hogy Méltóságod mennyit áldozott a telekadományozás és a kezdetben felajánlott 40.000 Lei összeg felül, az előttünk ismeretlen még. Ezzel szemben az is igaz, hogy eredeti, szerény tervünktől eltérően ma egy hatalmas, úgyszólván pártját ritkító menedékház áll az E. K. E. tulajdonában, amit Méltóságod akarata, párosulva adományozó jó szívével, emelt ily nagyra.

És most, Kedves Barátom! Ezen hivatalos hangon kívül baráti szívetem szólaltatom meg. Nézz körül és lásd, — figyeld meg és vésd szívedbe a mai nap jelentőségét! Melletted és körülötted hatalmas tábor

BORS MIHÁLY

az E. K. E. új elnöke, kinek lelkes adakozása és rendíthetetlen kitartása tette lehetővé a T.-hasadéki menedékház felépítését.

áll: a szolgálatrakész turisták serege, akik Tőled várják ezentúl az E. K. E. sorsának irányítását, a nehéz gondok elűntetését. Az E. K. E. — mint jól tudod — Erdélynek egyik legszámottevőbb, nagymultú intézménye. Ma-napság a turistaság oly fogalom, amely megérdemli, hogy egy intézménynek keretén belül szívvel-lélekkel dolgozzon az ember annak érdekében. Az elnöki tisztség nagy hatalmat biztosít egy egyesület vezetésében, de meddő volna a feladat és célkitűzés, ha az elnök mellett nem volnának segítő- és munkatársak. Mi ez ünnepélyes pillanatban fogadjuk, hogy a munkában hűséges, odaadó és kitartó segítő-társak leszünk és arra törekszünk, hogy az E. K. E. derekasan feleljen meg mindama követelményeknek, melyeket a modern turistaság megkövetel. Ha a segítő-társak munkakészsége és munkavállalása egyesülni fog a Te jó sziveddel, előrelátással és megfontoltsággal, egészen bizonyos, hogy még a súlyos gondok közepette is az E. K. E. nagyrahatottságát betöltheti.

A mai nap feledhetetlen öröme — Elnökké választásoddal kapcsolatban — legyen Tenéked maradandó és örökké állandó. A mai napra való kellemes visszaemlékezés legyen Tenéked mindenkor az a belső szívharang, mely nemes cselekvésekben hirdesse lelked tisztaságát, a turistaság öröme és boldogulására. S ha szivedben az eddig megszólaltatott nemes hűrok: a jósággal párosult szeretet hangjai végigkísérnek életed további folyamán, büszkén nézhetsz körül mindenkoron, mert mindenki fogja tudni, hogy a Boldogság útján haladsz: mert a jóság és szeretet állandó fenntartása, ápolása a Boldogság igazi fényét tükrözi vissza.

Mindezek után pedig add ide jobbot: *legyen e kézzorításban benne az Erdélyi Kárpát Egyesület dicsőséges múltjának elismerése, — legyen benne a jelennek sok erőt, munkavállalást és munkabírást megkövetelő öröme és — legyen benne a jövőnek bizva-bizakodó, reményteljes boldogsága.* A múlt, jelen és jövő egyesítéséhez pedig adjon Isten Tenéked jó egészséget, sok-sok örömet, bölcs belátást, sok szerencsét és sok sikert!

*

Lelkes éljenzés és taps után *Bors Mihály* elfoglalva az elnöki széket, a következőket mondotta:

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az E. K. E. mai közgyűlésén szerény személyemet az a magas kitüntetés érte, hogy ezen történelmi helyen elnökvé választott. Igyekezni fogok teljes egészében betölteni ezen tisztséget. Terveink vannak itt a Turdahasadékban, ezen a világhírű nevezetességen. Terveink nem kicsik, a Turdahasadék méreteinek megfelelően fogjuk megvalósítani. Én beszélek itt nektek, az áldozatkész ember; lásd te Turdai hasadék, az új kultúrát, — a villanyt, telefont, rádiót, gramofont, ami már nem új a földön. Lássátok itt az E. K. E. metropolisát, hisz közéték egy új ember jött, a Turdahasadék szerelmese, itt újabb alapkötetétel van. Itt köztetek nem a beszéd, hanem az áldozatkész és tett embere van. Hallom tőletek a sok-sok panaszt, hogy nagy adósságba kergettelek bele. Vállalom az ódiumot. Ha én kimerem nektek egyszer jelenteni, hogy ez a hely az E. K. E.-nek metropolisa s egyuttal viseli nevem, titeket kedves Barátaim, most csak arra kérlek, hogy hidjetez nekem s támogassatok lelkes munkáttal. Az adósság, ami hozzá van meszelve ezekhez a falakhoz, rövidesen le lesz vakarva, s alkottunk szépet s mondjuk úgy, hogy *nem kicsif*, ezt a mindnyájunk által szeretett menházat. S itt jön még sok-sok munka. Ez titeket már nem terhel, *mert ezt adja szívemnek-lelkemnek meleg érzése tinektek, kedves Barátaim!*

Az E. K. E. kijelentése nagy szó, hiszen a Kárpátok övezte bércei között sok-sok menházunk van. Szívemhez-lelkemhez a Turdahasadék van közel. Közel van a bükki menedékház is. A multakban elkövetett hibák rendbe lettek hozva. Ért ezért sok-sok támadás, de 50 éves fővel megértem én is azt, mint közügyekkel foglalkozó ember, hogy hála helyett áldatlan támadás ért. Ez mind nem bánt, nem keserít, egy nagy, megasztos célért küzdök; azért, amit ti akartok elérni, s a ti lebecsmérléseetekre a válaszom az: „adom tinéktek szívemet, lelkemet“.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki székfoglaló után *Merza Gyula*, az E. K. E. tb. főpénztárosa, az egyedüli a jelenlevők közül, aki résztvett az első menedékház felavatásán is, a következő beszéddel fejezte be a díszközgyűlést:

Nem nehéz megállapítani, hogy a társasélet élénkségének a rugói tulajdonképpen az egyesületekben, illetőleg azok mozgalmában és intézményeiben rejlenek.

Ez a megállapítás különösen illik az E. K. E.-re, amely tudvalevőleg, mint mozgó kultúregyesület, Erdély egyik lelegevenebb alakulata. Ugyanis ez az egyesület nemcsak arra törekszik, hogy a közélet különböző rétegeit az együttműködés közös nevezőjére hozza, hanem ezen üdvös cél elérését a turistaság népszerűsítésével meg is könnyíteni igyekszik. Manapság igen sokszor eszmecserének a tárgya, hogy vajjon mi lehet az indító oka annak, hogy a városi társadalom mind nagyobb és nagyobb arányokban fordul a szabad természet kultusza felé?

Hiszen ezelőtt 40–50 évvel ezt az irányzatot félig-meddig bizonyos hóbortnak tekintették s az első úttörőket részint ámulattal, részint vállveregető enyelgéssel illették.

Mikor az E. K. E. megalakult, a Czáránok, Primicsek, Hangayak és társaik hamarosan rehabilitálták a turistákat, majd a követők is tisztába jöttek a turista irányelvekkel, amelyek aztán kibővültek az idegenforgalom emelésének és ezáltal a társasélet fölélenkítésének gondolatával.

Igy született meg az E. K. E. kebelében a természetrajongók törzskara, amelynek tagjai állhatatos hittel, meggyőződéssel, elvszilárdsággal a nemes eszme iránt, alkotásokra és új munkakörökre serkentették az E. K. E. mindenkori vezetőségét saját turistatapasztalataik állandó ébrentartásával. Ha már most a szabad természet ápolását és a honismeret terjesztését hirdető lelkesedésnek a társaséletre gyakorolt kölcsönhatását vizsgáljuk, akkor el kell ismernünk, hogy a most magasan ívelő turistaság két emberöltő alatt valósággal csodát művelt, amidőn néhány példát mutató egyén nyomdokain, ma már az életkedve és az egészséget ápoló kirándulók egész tábora hódol a természet kultuszának a hegyek, völgyek, az erdők-mezők világában. És íme, mintha az E. K. E. négy évtizedes kultúr-munkája nemcsak, hogy megújulni, hanem új korszakot nyitni törekszik, amidőn több mint húsz vidéki osztályának a föltámasztásán és azok turista alkotásainak a létesítésén kívül a turdahasadéki és a cluji bükkerdei turistamenedékházaknak a jövőjét sikerült biztosítani, mely utóbbi két turistamentsvár az E. K. E. központjának a maradandó munkateljesítménye.

Hogy pedig ez a szép eredmény elérhető volt, az mindenekelőtt Bors Mihálynak az érdeme, aki, mint tájszépségeink és néprajzi ritkaságaink turistamecenása, örökítette meg a nevét a jövő magyar nemzedékek előtt.

URSUS SÖRCSARNOK

A román. kath. püspökség borainak kizárólagos eladója. Kirándulásra borok 11 Leitől feljebb.

Elsőrangú buffett!

CLUJ, PIATA UNIRII 19. - TELEEON 611.

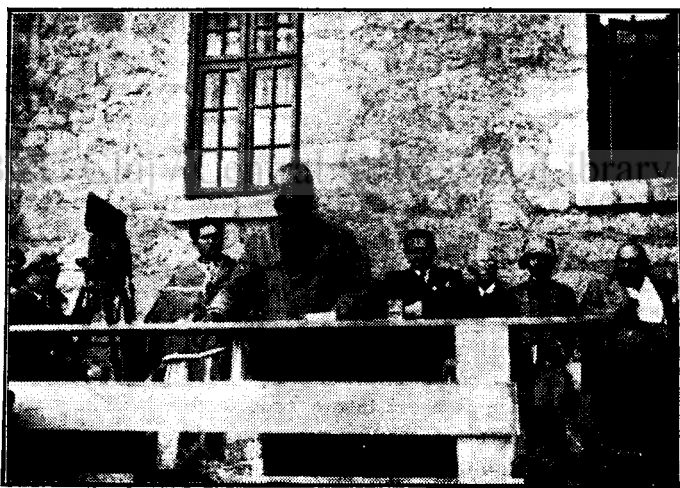
Tulajdonos: Efrlicb

A felavató ünnepség.

A díszközgyűlés után csakhamar kezdetét vette a felavató ünnepség. A menedékház előtt felállított emelvényen megjelent *Bors Mihály*, akit az odagyűlt ünneplő közönség hatalmas táborra lelkesen megéljenzett.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Turistaéletünkben az első eset, hogy az E. K. E. díszközgyűlését a természet nagy templomában: a Turdahasadékban tartja és az első eset, hogy itt választottak elnököt, melynek kapcsán szerény személyemet érte. Második eset, hogy az E. K. E. elnöke vidéken lakik. Nehéz időket élünk s így egy ilyen tisztség betöltése nagy felelősség és ezernyi gondot jelent, de ígérem, hogy minden erőmet összeszedem, hogy teljes egészében megfeleljek e nagy tisztségnek. Én itt állok ezen a szent helyen, ahol az E. K. E. díszes menháza épült, amelynek Erdélyszerte legalább is akkora híre van, mint mikor Judeában a betlehemi Jézus megszületett. Az elnökséget és a vele járó nehéz tisztséget gondolkodás nélkül kellett vállaljam, hisz ezt az egységet még elnök az E. K. E.-nél soha sem látta, mint most, mikor a szükséges pénz előteremtéséhez az anyagi garanciát az *egész vezetőség kivétel nélkül* mint *egy ember* vállalta! Ez a megnyilatkozása az egységnek — nekem a jövőhöz nagy bizalmat kölcsönöz. Mindaddig, míg a vezetőség részéről ezt látom. — az én energiám nem fog csökkenni.

Az új E. K. E. elnök felavató beszéde.

Nem feledkezhetem meg Turdaarics vármegye igen tisztelt volt prefektusáról, Dr. Pașca Remus öméltóságáról: — Modrigan Iuon prefectus úr öméltóságáról; — kedves, régi jó cimborámról Dr. Ciulean subprefektus úrról, — akik annyi jóindulatot és megértést tanusítottak az E. K. E.-vel szemben. De elismerésemet kell kifejezzem a megértő román testvérnek: Duma Dumitru a Rafului Sind község érdemes primárjának is, aki a Turdahasadéki út kijavításánál a község lakosságát majdnem egy hélig foglalkoztatta.

Mindezeknek az E. K. E. nevében hálás köszönetemet fejezem ki azon nemes cselekedetért, amelynek révén a Menedékház vendégszobáit áldozatkész-ségükkel berendezni lesznek szívesek.

Mindezek után pedig fekete-listával jövök a Turdahasadékba: ne rémüljetez meg, madarak mind, — te madárkirály, szirti sas, repülj te tovább a magasban,

bátor sasszemeiddel gyönyörködj kis épületünkben, — te kis kuvik, sőtét éjszaka csak kuvikolj — kuvikolj nyugodtan tovább; — holdvilágos őszi éjszakán. Te uhu, ha vándor vagy turista ereszkedik le a Turdahasadékba s bekiált a sziklák közé és ez a te nyelveden fog szólni. Te pedig uhu, válaszolj csak vissza úgy mint régen: u-hu-u, u-hu! Te rablócsorda: ölyv, vércse, mátyás, szarka, kakuk, kik ellenségei vagytok a mi barátainknak, az éneklőmadaraknak, — ti kegyetlen halállal lesztek kiírtva.

Ít egy szép fáciányesztést akarunk berendezni s vedd tudomásul te vörösfrakkos, hogy Dr. Ferenczy Sándor gondoskodni fog arról hogy tűzzel-vassal, s minden rendelkezésre álló eszközzel, e szép tájról téged tovább küldjön.

A fekete listán az utolsó: a kandur! Gondoskodik majd rólad Derebán Juon a híres Grell-csapdákka, hogy a friss havon többé csapadat ne lássuk. Ezt halljátok meg ti nyestek is, melynek gereznája a szűzi nyakat oly ékesen díszíti.

Kedves kis barátaink, akik igyekeztek dalotokkal búbájossá tenni ezt a szép területet, — mi titeket keblünkre ölelünk. Gondoskodtunk madáretetőkről s jó falatokról, hogy a dermesztő tél hidegét könnyebben elviseljétek. Ellenséget fogunk szerezni a környező falvak gyermekseregében, kiknek szigorúan tilos a költés idején madárfészket pusztítani.

Szeretem a rózsát, szeretem a fülemile dalát, amelynél szebbet nem igen hallottam. Rózsacsokorral volt tele ez a sátor, ahol nem is olyan régen *egy szép eszt leány* dalolt. S akkor te, kis csalogány, mégis pirultál, mert olyan szépen te nem tudsz dalolni. Úgy érzem, mintha visszhangját a szép dalnak a Turdahasadék most is visszaadná.

Sokszor voltam miniszteri és főispáni beiktatáson, ahol a beszédből kihámoztam, hogy mennyire fontosak a közlekedési utak és hidak létesítése. A hidakat a Turdahasadékön keresztül magam építettem meg, az új útnak létesítését mint Sind község primconsilierje, Sind község nevében vállalom. Nézlek téged, te tolvaj rabló kis folyóm, hány hidját raboltad el a megyének, meg az E. K. E.-nek! Építettem egy hidat, a turdaihoz szinte hasonlót, azt ha el tudod rabolni, akkor én neked őszintén gratulálni fogok. A többieket pedig láncsal rögzítem a kemény sziklához, hogy amíg az ár elhalad, táncoltasd őket kényed-kedved szerint, — de a hid ott marad! Vedd tudomásul, a sindi patakka egyetemben, no meg a sindi kecskékkal, hogy fel vagytok jelentve az erdészeti hivatalnál. Az egyikre halál van kérve, a rabló tolvajokra súlyos áristom.

Alkotásunknak nincs itt még vége; — oh nézlek téged, gyönyörű kis lapály s a téged övező bérces-sziklás oldalak csákányütésektől lesznek hangosak s hozom szűzi talajotokba Európa legmagasabb *kertkultúráját*.

A nagyvilágon nincs ilyen hely, mint Erdély: nézlek téged, te gyönyörű szép oldai, amelynek én vagyok a birtokosa. Nézlek titeket, ti vadak: vadalma, vadkörte, galegonya, kökénybokrok, — itt más kultúra jön. Nem kérdelem, hogy ti beleegyeztek-e, akaratos ember vagytok! Mind ki lesztek nevezve nemesnek, — nincs hibátok, hogy vadnak születetek, — a nemességet én adományozom nektek; három év mulva ti mást fogtok teremni: *Erdély aromás gyümölcsét!*

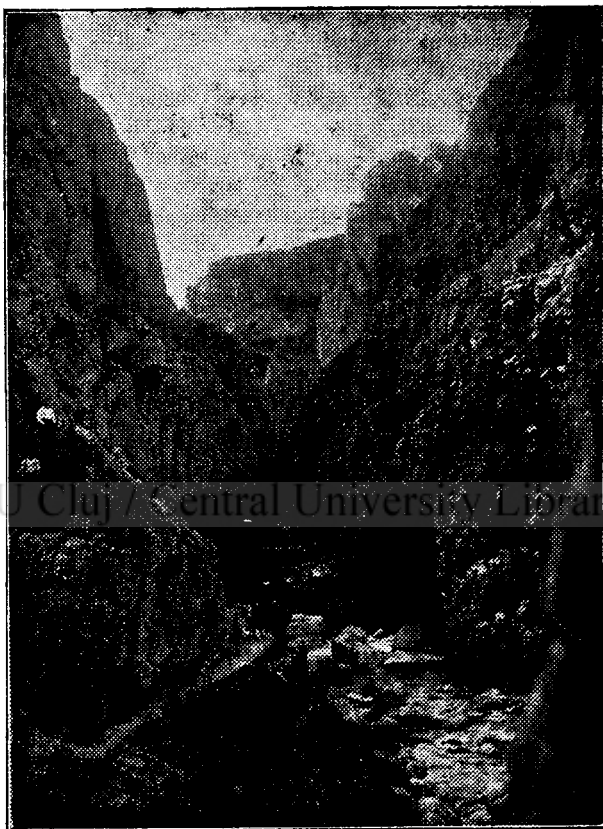
Vízmentes, vihar- és szélkabátok valamint minden-
nemű turista- és sportöltönyök legolcsóbb beszerzési forrása, készen és méret után

RUBIN S. A. cég
CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 29.

Szép a rózsza, vadon is szép, — ne vegyétek ti zokon, hogy ti is nemesi oklevelet kaptok. Hozom nektek a nemességet Európa minden részéből: — jön a turista s azt mondja ősszel: jaj de szép az erdő színompája — s majd csodálkozik pár év múlva, hogy tavasszal még szebb a szűzi talajon a színek különböző egyvelege!

Történelmi helyen állok: sok minden jelzi itt azt, hogy a rómaiak idejében magas kultúra volt itt. Jelzi az előttünk látható régi római út, meg a földben elrejtett sok római emlék. Lehet, hogy én nem tudom hozni azt a régi kultúrát, de

A turdai hasadék látképe.

igérem, hogy hozom a mának kultúráját. S arra kérek titeket, kedves barátim, az övező felvak lakosait, hogy tervem valóra váljék; nézzétek ezt a helyet azzal a szeretettel, amivel én nézem! Ha majd a szelek szárnya felkap egy levelet s messze, idegen országba sodorja, innen csak jó hírt vigyen! Sinden egy mag van elvetve s az nőjön hatalmas, terebélyes fává! Árnyékában boldogan heverésszen a régebben egymást meg nem értő két testvér!

Világhírű vagy te Turdahasadék, hisz oly növények vannak itt, amik Ázsián kívül csak itt találhatók. Itt vagy te *Sorbus dacica*, itt vagy te nemes szőlő, te élsz az emberi kultúra nélkül, nem ismered, hogy mi a szénkéneg és a permetezés. Gazdag meszes talajodon él már a gyopár is. Nem mondom meg, ki ültette, mert ahogy nem tudják Attila sírját, úgy nem tudják, hol terem a gyopár. Történelmi hely ez, Uraim és Hölgyeim, ezen a sziklán ugratott át Szent László, a feljlesztménytől győ-

nyörű ménje a turdaszentlászlói út mellett megbotlott. Itt látszik patájának, nemkülönben orrlyukának helye s nagyot fújhatott a sziklába, hogy fuvása elhatolt egy rejtett vízmedencébe.

Mélt feledkezném meg az én Dáriusomról, aki sokat hallott a szakadék zegzúgos barlangjairól s eljött ide kincsét elrejtteni. Felkutatjuk ezt is, hogy gazdagságunk a szegény valót. Már újabb barlang is lett felfedezve: mérete hosszú, több mint 200 méter.

A felavató beszédekot hallgató tömeg egy része.

(Fotófilm felvétele)

Hát ti Tündérek, rólatok is szép mese van: éjfélkor jöttök le egy hűs forrás-hoz, — nem tudjuk hol a lakásotok, hová jöttök friss forrásvizet inni, — megbizzuk Dr. Tulogdy János barlangfelfedezőt, hogy ezt a barlangot is fedezze fel, hisz ez minket jobban érdekel, mint Dárius minden kincse!

Sötét ködös őszi éjszakán vadlúdak gégogva, dörvák krugatva búcsúznak a Turdahasadéki Menháztól s az azt környező sziklás bércektől. Vigyétek ti messze a déli meleg országokba a hírt, hogy mi még élünk, élni fogunk, mert élni akarunk.

Az E. K. E. életében ebben a kis házban néhány név lesz beiktatva, akiknek neveit még az idők vasfoga sem fogja kímarni: Báró Jósika Gábor, Dr. Gyergyai Árpád, Szolnoki Gyula, Dr. Ferenczy Sándor, Percel A., Dr. Schilling Dezső, Dr. Balogh E., Dr. Tulogy János, Puksa Endre és mások, kiknek neveit hosszadalmas lenne felsorolni.

Utána: *Vasile Sinu-Mohor* Petridul de sus-i (felsőpeterdi) gör. kath. lelkész mondott nagyhatású beszédet, hálát adva Istennek, hogy a feltörekvő akaratot diadalra juttatta. Kiemelte a nép igazi erényét: a föld igazi szeretetét és Isten segítségét kérte a béke és a megértés szellemében való további együttműködésre.

A következő szónok *Fikker János*, plăești (kövendi) unit. lelkész volt, kinek hatalmas szónoki lendülettel alátámasztott gyönyörű gondolatait a maga teljes egészében itt adjuk:

Amikor új hajókat építenek s mint gyönyörű úszó városokat a tenger ölére bocsátják, valaki kedves ünnepség keretén belül megkereszteli azokat. Amikor nehéz csáknnyokkal töretlen sziklákban új utakat vágnak, nagy hullámos folyók fölé merész ívű hidakat vonnak, mielőtt a forgalomnak adnák, selyem fehér szalaggal átkötik azokat s feszült érdeklődés varázsos hangulatában átvágják a szalagot.

Ez a hatalmas közönség a természet e szép mesés keretében egyszerre ünnepel útépítést és hidépítést. Mert új, jelentős, jövődőt irányító út ez, melyet itt a sziklák drága ölén elindulva látunk, mert új, ellenséges partokat átkötő hid az, melynek felavatásán annyian részt veszünk.

Mintha csak álom volna az egész... Ezelőtt egy esztendővel szinte semmi sem volt ezen a helyen, szinte csak a leomlott mult féjdalmas képe temelkedett mélyebbre és mélyebbre s most hirtelen, álomszerűen egy váratlan csoda emelkedett ide. Nem hiába legendás emlékek lengenek körül itt minket, nem hiába fog el az ígézet pazar szépségek láttán, hiszen akár a tudománynak van igazsága, mely szerint ennek a kis rabló patakknak sok ezer éves szüntelen munkája magyarázza ezt a felszakadt természetkeblet, akár a legendák történeti meséjét hisszük el, mely szerint e csodás szépségek szívében váratlan megmenekülésről van szó — egyformán kedves és egyformán értékes szépséggel bir ez a környezet, amely művészi keretet alkot ennek a remek menedékkastélynak, melyet a mi ünnepi érzéseink ma felavatni akarnak.

Nem tudom, mi legyen az én mai szertartásom, mellyel ezt a házat szokás szerint felavatom, hogy a nagy közönség sokáig használja? Mi legyen a formája, mely igazán kifejezze azt a sok lelkesedő örömet, mely ezen a pazar napfényes reggelen körülveszi ezt az alkotást?

Azt hiszem, nem tehetnék jobbat, nem csinálhatnám méltóbban mint úgy, ha minden jelenlevő szíve véréből egyetlen cseppet kölcsön kérek, ha minden meleg tenyérből valamit ide ígézek, hogy annál tisztább és teljesebb legyen a szertartás, amikor ezen a napon hálánk és szeretetünk jeléül kezet szorítok ez egyesület elnökével, méltóságos

FOTÓCIKKEK!

Legnagyobb választékban,

TELEFON: 267.

FOTÓ-LABORATÓRIUM!

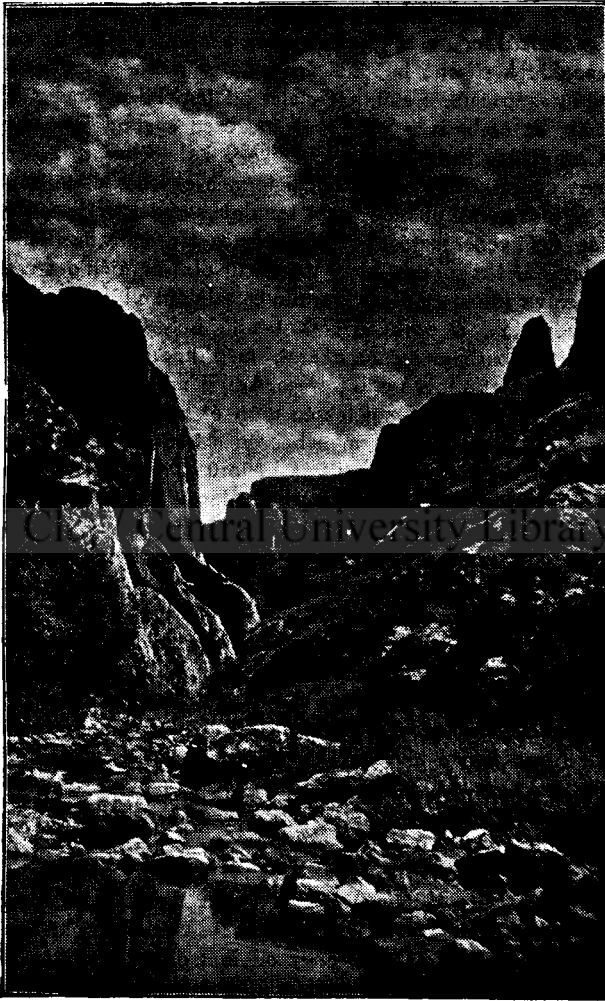
KOVÁTS P. FIAI

fényképészeti szaküzletében

CLUJ, PIATA UNIRII No. 8.

Bors Mihály házigazdánkkal, kinek az egyesület mellett különösképpen köszönjük ezt a fenséges ajándékot. (Kézfogás.) Boldogok vagyunk, hogy ilyen ünnepnek vagyunk a részesei,

Ilyenkor, szeptember hűvös üzenetű szellős napjaiban, messze indulnak a fecskék és a golyák. Érzékeny lelküket megérinti a hűvösödő környezet pusztuló melege s felébredt vágyuk dél felé viszi őket. Ők talán boldogok. Mindig oda vándorolhatnak, ahol a napsugár édesen mosolyog, ahol a gondok a pazar fényű környezetben semmivé zsugo-

A Hasadék egyik része.

(Ifj. Boldis Endre I. pályadíjat nyert felvétele).

rodnak. De nekünk csak egy hazánk, csak egy földünk, csak egy otthonunk van. Igaz, hogy ábrándos percekben nekünk is szárnyaink nőnek s a végtelen hegyeken túl kergetnek a vágyak, visznek valahová csendesebb, békésebb földek felé, de a valóság reggele mindig ide ébreszt, erre a földre. Nekünk ez a végzetünk, ezt a tényt semmibe vennünk nem szabad. Ez az egyetlen hajlékunk van s ezt kell olyanná tennünk, hogy abban mindig jól érezzük magunkat. Ezt kell meleggé, barátságossá, otthonossá varázsolni az emberi hangulat minden színével, hogy itt békésen, szeretettel, örömmel keressük a mindennapi kenyeret.

A történelem folyamán annyiszor láttunk emberi alkotásokat. Szüntelen, lázas akarral alkotott az ember. A kemény sziklákon át felhasította a földnek kebelét s sötét száju bányanyílásokon dolgozni küldte önmagát. Úgy szállnak le az emberek ezeken a tárnaajtókon, mintha a halál pitvarába lépnének. Halálsápadtan, fáradtan érkeznek vissza, ha sorsuk s szerencsájük nem csalta meg őket. Hatalmas, égrenéző gyárakat építettek, hogy az örökös zúgásban hosszú órákat töltsön a munkás s láthatatlanul vesztse el erőben felörlődő meleg véréit. Emeletes üzletek nőttek, melyek egyhangú munkával sok, sok ifjút a napsugártól vontak el. Aztán szüntelen dolgoztak irodákban, fáradtak szabad foglalkozásban, verejtékeztek ekék szarvai mellett az emberek. De nem igen jutott eszébe senkinek pihenő hajlékot építeni a vérszegény ember számára, ki minden tudását, ifjúságát, szépségét, erejét, szeretetét odatemette a munka fekete temetőjébe.

Milyen jó, hogy az emberiség lelke mélyén ébred a gondolat s nemsokára diadalt ül mindenek felett az érzés, hogy kellenek helyek, hol békésen, lelket építve ki kell pihenje magát a lázas emberiség. Helyek, hol a természet lelke diktálja a hangulatot, hol az Isten szíve dobog igazán s hol meg lehet tanulni a régi törvényt; a szeretet, a megértés tiszta üzenetét. Az ilyen alkotások gesztusai megett mindig megtaláljuk a testvériségnek drága gondolatát, azért mondjuk, hogy máma új utat és új hivatást szentelünk. Ezek a helyek, hol a barangolva járó, természet bokrain és szikláin elfáradt ragyogó arcú emberek álomra térnek, az indulatok, a szenvedélyek békítő helyei. A sok felörlő munka után még mindig marad az emberben erő és akarat, még mindig merad láng és érzelem és sokszor úgy megdagad, mint a megáradó folyam. Addig, míg el vagyunk foglalva a mindennapi kenyeret keresve, addig míg a kötelesség munkái nem adnak szabad időket, addig nem történik semmi baj. De a történelem a beszédes tanúja annak, hogy minden fekete pont, minden tragikus mozdulat, minden véres háború ott veszi kezdetét, ahol az emberiségnek üres, léha percei vannak, melyeket semmi alkotó, építő, szép vonás nem tölt be. Akkor szakadt reánk, emberekre, mindig a legnagyobb csapás, amikor a cselekvésre teremtett ember nem tudta mit kell csinálni erejével, tudásával, lelkesedésével. Azért égetően fontos ezt a mindig mutakozó felesleges emberi időt és erőt úgy felhasználni, hogy az csak építsen és sohase romboljon.

Örömmel halljuk, hogy az olimpiai játékok megszervezőjét az idén a Nobel békedíjra ajánlják. Úgy látszik, kezdik észrevenni a világon, hogy az ilyen szabad időben foglalkoztató dolgok hatalmas tényezői a világbéke kialakulásának. Úgy látszik, az emberiség jövőd sorsa azon fog eldőlni, hogy mit képes csinálni az ember azok alatt a szabad idők alatt, melyek a munkaórák tervszerű lecsökkentése után mindinkább adódnai fognak. Hiszen nemsokára sokkal több a szabadóraák száma, mint a munkásóráké. Végtelenül fontos tehát foglalkoztatni az ember lelkét mindig ezekben az üresnek mondott időkben úgy, hogy a jó, a szép, a nemes és békés gondolat izmosodjék és ne az indulat és a szenvedély legyen úrrá!

Ezért üdvözlöm én Bors Mihály úrnak a teremtő gondolatát, ezért a rejtett drága célért, mellyel megajándékozta azokat, kik békésen, testvériesen akarják tölteni idejüket, barátságos, otthonos hangulatban. Lehet, hogy odalent délen, a sziklás tengerek partjánál büszkék a hadvezérek, akik százezreket és milliókat fegyverrel állítanak szembe egymással, hogy adott pillanatban az első ágyúdörgés után szakadjon az embervér.

Lehet, hogy ők boldogok így halálszüretre készülődvén, de mi itt, a természet védő szépségei között, barátságos, imádságos hangulatban, a szeretet örökké tartó törvényeit gyakorolva, százszorta boldogabbak vagyunk. Nekünk ezek a jámbor, cserdes szívűközetek inkább tetszenek, mint másoknak a lármas, csatazajos halálhörgések. Azt mondják, nem az a fontos meddig élünk, meddig lángol, vagy dobog a vérünk, hanem az, hogy volt-e egy perc amiért érdemes volt élnünk. Azt mondják, nem az a fontos, hogy életünk országútján milyen sebesen száguld autónk, hanem az, hogy volt-e a poros, köves útszélén egy virág, melynek illatáért érdemes volt megállani s belőle teleszívni örökre lelkünket.

Én úgy gondolom, hogy ezért a percért érdemes volt élni Bors Mihály úrnak is. Ezért a percért érdemes volt szépet álmodni a legendák mesés völgyében. Köszönjük a percet, az álmot, az ajándékot, a menedékházat.

A minden tekintetben dicséretet érdemlő kiváló szónokot a közönség zajosan megtapsolta.

Ezután *Dr. Alexandru Borza*, egyetemi tanár, a Természetvédelmi Bizottság nevében, mint elnök fejtegette a menedékház jelentőségét, hangulatos színekben ecsetelve minden nemzet fiát, ki a menedékházban és környékén igaz szívvel és megértő szeretettel közeledik egymáshoz.

Ezt követőleg *Dr. Balogh Ernő*, az E. K. E. főtitkára, mondotta el felavató beszédét.

Mélyen tisztelt közönség! Turista testvérek!

Vasárnap van. Isten szent napja. Más vasárnapokon emberépítette templomokat keresünk fel, ma közelről és messze földről ide gyűltünk össze Isten templomába, mely nagyságával, fenségességével méltó nagy alkotójához. Összejöttünk olyan sok ezernyi számban, melyet be se tudnának fogadni nagy katedrálisok sem. Szűkek nekünk most a templomok zárt boltzatai, mikor nagy munkánk befejezésekor minden földi salaktól mentes örömünk felhőkön, a ragyogó napon túl a magas egekig csap.

Alig múlt egy éve, hogy ennek az épületnek az alapkövét a tetterő önbizalmával letették. Fáradságos, küzdelmes év következett tele aggodalommal és kétséggel, hogy nagy vállalkozásunk súlya alatt nem roppanunk-e össze, de szívós kitartásunk, lelkes tagjaink támogatása és jóakarátú pártfogóink áldozatkészsége íme végre is célhoz juttattak.

Nehéz volna mind felsorolni jótevőinket, közülük azonban elnövünknek, Bors Mihály földbirtokos úrnak érdemeit külön ki kell emelnünk. Ő valósággal szívügyévé tette célunkat és hogy ez az épület, mely most így áll, azt az Erdélyi Kárpát Egyesület elsősorban az ő igazán fejedelmi támogatásának köszönheti. A nemes tettben már a jutalom is benne van: vele örök emléket emelt magának. De hálás köszönetünk mindazoknak, akik önzetlen szíves adományaikkal segítségünkre voltak. Áldozatos bizalmuk íme nem volt hiábavaló s büszkén tekinthetnek ez épületre, melynek köveiben anyagi hozzájárulásuk erkölcsi tökévé magasztalt.

Mélyen tisztelt közönség! Kedves turista testvérek! Mikor ezt a felavatandó menházat elnézem, az az elmélyedésre készítő kép tolul elém, melyet a fenyőösserdő gyakran nyújt: a kidőlt fenyőfás porráomló törzsén új fenyőcsemétek sarjadzanak, a letűnt élet romjaiból új élet fakad. E ház alapjai is régi romokon nyugosznak. Beláthatatlan idők romsorozatain. E hely, melyen állunk, a kikerült leletek alapján már a régi kőkorszaki embernek is tanyahelye volt és ettől a történelem előtti ősi időktől kezdve szinte megszakíthatatlan sorban kimutathatók az emberi település kétségtelen nyomai. Laktak itt rómaiak s az alapok ásásánál kikerült Gusztáv Adolf svéd királynak a 17. század elejéről származó egy ezüst pénze is. A legközelebbi múltat illetőleg pedig itt állott az Erdélyi Kárpát Egyesületnek régi menháza is, melyet ezelőtt 41 évvel avattak fel.

DR. BORZA ALEXANDRU

egyetemi professzor,
a Természetvédelmi Bizottság elnöke
beszéd közben.

Az emberi nemnek tehát az ősemberig visszanyúló misztikus tradíciója fűződik e helyhez és grandiózusan szép környezetéhez, ahol beláthatatlan idők óta életek tűnnek le, hogy helyükön új életek fakadjanak. Közvetlen tanúja e hely az emberiség egész művelődéstörténetének, annak, hogy minden múltó, ami emberi, múltó parányi emberi életünk, de maga az élet örök. Tanúja volt, hogy nőtt ki az ember a történelemelőtti kor gyermekcipőjéből, hogy harcolt, küzdött azután önmagával és zavaros eszméivel.

És most, mikor tanúja, hogy az ember a maga szédületes civilizációjával zsákutcába jutott, símogató anyai szavakkal hív, hogy visszaadja szívünket, melyet a modern élet kíméletlen forgataga már kezd kilopni belőlünk, hogy lecsendesítse felzaklatott lelkünket, hogy felélessze bennünk a legszebb emberi érénynek, az egymás iránti szeretetnek már-már alig pislogó lángját.

Menházunk ezeknek a magasztos eszméknek a hajléka. Szeretettel épült a szeretetnek. Vallás, nyelv, nemzetiség, rangfokozat a természetben nincs és aki a természetben jár, érzi, mint maradnak le róla a társadalmi elválasztó különbözőségeik átkos rongyai, mint erősödik lassanként szívében az az igazi emberré tevő magasztos érzés, hogy mindnyájan egyformák, testvérek vagyunk, boldogulásunk egymásra utal, de nem üzletileg, hanem azzal a paranccsal, hogy értsük meg felebarátunkat lelke szerint és becsüljük meg belső értéke szerint.

Végtelen boldogok vagyunk, hogy szerény alkotásunkkal mi is egyengethetjük az emberiséghez vezető utat. Nagy a mi örömünk és ezt az örömet szétszórom most köztetek, vigyék magatokkal és hirdessék széles e hazában, hogy van itt egy hajlék, mely mindenkié, mely szeretettel fogad mindenkit, kinek fáradt teste és meggyötört lelke üdülés után eped, barátságos fedeleket nyújt, aki e vidék páratlanul szép istenalkotta remekében gyönyörködni akar.

Legyenek áldottak, kik nemes célunk átérésével lépik át menházunk küszöbét. Ezzel a kívánsággal az Erdélyi Kárpát Egyesület nevében átadom rendeltetésének Bors Mihály nevét viselő menházunkat, annak védelmét a hatóságoknak, a környék lakosságának és a látogató közönségnek humánus érzésére bízva.

Dr. Ferenczi Sándor román nyelven mond köszönetet a megjelent hivatalos román előkelőségeknek, egyben a Touring Clubul Romániei és Erdélyi Kárpát Egyesület között levő testvéries viszony további ápolását hangsúlyozza.

Utána V. Sinu, gör. kath. lelkész megáldotta az ünneplő közönséget és szertartás keretében beszentelte a menedékházat.

Ezekután különböző testületek, intézmények s az E. K. E. fiókjainak küldöttei mondtak szebbnél-szebb üdvözlőket a következő sorrendben:

A cluj-i „Társadalom” nevében Dr. Illés Gyula, a cluj-i Ref. Férfiszövetség nevében Tárca Bertalan. Utóbbi kijelentvén, hogy 100 tagú küldöttséggel vesz részt az ünnepen. — Majd a braşovi Turista Egyesület részéről Czako József, az oradeai Bihori Turista Club nevében Papp Lajos üdvözlő beszéde következett, aki egyesületük díszes címerét hozta el az E. K. E. számára. Az oradeai Kolping Sport Egyletet Bartha Sán-

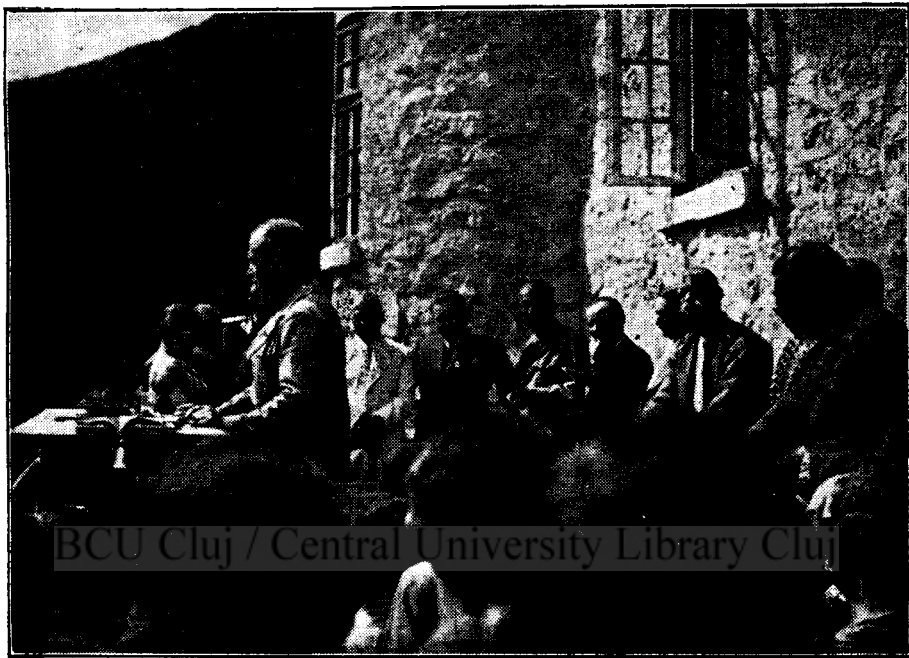
Tavaszi divatkülönlegességek

kabát-kosztüm és ruhaszövetekben új modern szövések és színek raktárra érkeztek.

Heller & Molnár divatáruháza
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 15.

dor, a *cluji K. K. A. S. E.*-t Geréb Károly, a *Touring Clubot* Dr. Popa, a *cluji Haggibort* Zádor Árpád, a *cluji „Auróra” Turista Clubot* Dr. Alexandru Şimon, a *tg.-mureşi Marosszéki osztályt* Dr. Biró István, a *Baiamarei* (nagybányai) *E. K. E. „Gutin” osztályát* Dr. Földes, a *hunedoarai* (hunymegyei) *E. K. E. osztályt* Beke Andor, az *aiudi* (nagyenyedi)

DR. TULOGDY JÁNOS.

E. K. E. alelnök bezáró beszéde.

(Fotófilm felvétel).

E. K. E. osztályt Datky Béla képviselték, míg végül a *timişoarai Bánsági E. K. E. osztály* nevében Somolik Töhötöm mondott' kedves beszédet, kihangsúlyozva, hogy 400 km. útat tettek meg döcögve azért, hogy az *E. K. E.* örömnepén jelen lehessenek.

Végezetül *Dr. Tulogdy János*, az *E. K. E.* alelnöke és a turista szakosztály elnöke az itt következő bezáró beszéddel fejezte be a felavató ünnepséget:

Turista Testvérek, kedves vendégeink!

Ünnepet ülünk, a legnagyobb ünnepet, amit turista egyesület ülhet — menedékházat avatunk!

A Cheia Turzii — a Turdai Hasadék már sok ünnepet látott.

Látta az ősebert, aki az első családi tűzhely melegénél ott fenn a hasadék barlangjaiban és itt a menedékház helyén élte meg az első házavatási boldogságát.

Látta a rómaiakat, akik ugyancsak itt a menedékház helyén is laktak és akik a hasadék legnagyobb barlangjában, a Porlik-ban, Mithrasnak; a világosság és a nap isténének áldoztak — templommá avatták a Turdai Hasadékot.

Látta egyesületünket, az Erdélyi Kárpát Egyesületet, amikor 45 év előtt megjelent itt és megvetette a turista kultúra alapját a hasadéokban: utat, hidakat készített; majd épen 40 év előtt, első menedékházát avatta ezen a helyen.

Látott sok-sok ezer turistát, akiknek igazi ünneppé avatta az itt töltött óráit.

Turista testvérek, kedves vendégeink! Mikor a hasadék fenséges képére tekintenek, nem hiszem ne lenne sokaknak az az érzése — mint nekem valahányszor előtte állok — mint mikor gyermekkorunkban karácsony estéjén megnyílt előttünk az ajtó és láttuk a gyermeki álmok megtestesülését — a ragyogó karácsonyfát, két karral öleltük át az ajándékokat és éreztük, hogy mindaz a miénk.

Ilyen ez a látomás, ha a Turdai hasadékra tekintünk, így öleli át két szemünk két karunk, lelkünk a turista álmok megtestesülését — a Turdai hasadékot. Így, ilyen pazarul ajándékozott meg minket, turistákat, a Teremtő a fenséges Turdai hasadékkal és mi érezzük, hogy a miénk, turistáké, akik szeretjük, csodáljuk, igen csodáljuk benne a Teremtőt, akitől kaptuk ezt a mérhetetlen kincset.

Turista testvérek, kedves vendégeink! Meghivom önöket: jöjjenek, járjuk be együtt a hasadékot. Föld-anyánk feltárta előttünk kebelét a hasadék fenséges szakadékaiban.

Jöjjenek, menjünk a hasadék útján, melyet a Teremtő alkotott. A turista minden útját a Teremtő alkotta, tehát helyes úton járunk, mikor turistáskodunk.

Jöjjenek, menjünk mi, turisták, Antheus fiai. Mint a görög legenda vitéz Antheusa, akit nem tudtak legyőzni, mert valahányszor anyjával, Gaia-val, a földdel érintkezett teste, mindig új erővel pattant fel és küzdött tovább — ilyenek vagyunk mi turisták. Mi turisták Antheus fiai vagyunk. Ha megsimogatjuk szemünkkel, ha megérintjük szeges bakancsunkkal, vagy kezünkkel a sziklát — új erőt nyerünk és megyünk tovább, excelsior... feljebb...

Jöjjenek igazi turista lélekkel. Az igazi turista a természetbe imádkozni jár. Menjünk mindig imádkozni a természetbe s akkor a legmélyebb megvetéssel fogunk elfordulni azoktól a szálnalmas lelkektől, akik nevük felfirkálásával bepiszkitják a természetet, akik a természet ezerszavú csendjét, madárdalát, patak-csobogását, szellő-suttogását zajongással túlharsogni igyekeznek.

Jöjjenek, menjünk együtt mindnyájan nemzeti-egységi-, felekezeti-, társadalmi-, rangkülönség nélkül — mert a természet barátai, mind testvérek. Igen, testvérek vagyunk. Reményik Sándor egyik költeményében írja: „Testvér, testvérem, ez a legszebb szó a világon!” S a testvér szónak közöttünk, turisták között van a legtisztább, legszebb jelentése.

Turista testvérek, kedves vendégeink! A hivatalos ünnep végére jutottunk. Én most Svájc Felső-Engadin völgyének régi rátoromán köszöntésével mondom: Adj' Isten jó kedvet! De mindig a természetben s most is itt olyan igazi turistákhoz méltó jó kedvet, mely talál a természethez, Isten legszebb, legfenségesebb templomához s itt e templomnak egyik leggyönyörűbb oltárához, a Turdai Hasadékhoz, hogy mindenki, aki turistát lát, elmondhassa dr. Zsitvay Tiborral: „A turista jobb, a turista emberibb ember, mint a többi!”

Turista testvérek, kedves vendégeink! Isten hozta mindnyájukat. Adj' Isten jó kedvet! Adj' Isten jó utat!

Turista barátok!

Turista, sí, sport, valamint bárminő férfi
ruhákat jól és olcsón készít

Petkes szabósága

Cluj, P. Unirii 22. szám.

Az ünnepség lezajlása után a turdai tűzoltó egyesület fáradhatatlan fuvós zenekara teljesített nagy szolgálatot a hangulatkeltésben, míg a cluji cigányzenekar a menedékház alsó termében, hol a hatóságok képviselői, az ünnepi szónokok és kiküldöttek egy része Bors Mihály jelenlétében a legkellemesebb hangulatban töltöttek néhány órát, állta meg derekasan helyét.

Az ebéidő tartama alatt rendkívüli sürgés-forgás volt az étket és italt adó sátrak körül, de az E. K. E. lelkes gárdája az ostromot oly ügyesen és gyorsan bonyolította le, mely minden dicséretet megérdemel.

Bors Mihály, ki a szomszédos községek lakóit meghívta az ünnepségre, nagymennyiségben kenyeret, kolbászt és bort osztatott ki közöttük.

D. u. 3 órakor dr. *Tulogdy János* turát vezetett végig a hasadékon, melyen mintegy 40-en vettek részt. A résztvevőknek elmagyarázta a hasadék keletkezését. E hivatalos turán résztvevőkön kívül még sokszázan járták végig a hasadékot, úgy, hogy a keskeny ösvényeken csak nagy türelemmel lehetett továbbhaladni.

Az E. K. E. az ünnepség alkalmából sikerült képeslapokat — Boldis Endre pályadíjat nyert felvételei — hozott forgalomba, melyeket a cluji postaigazgatóság két kiküldöttje felülbélyegzéssel látott el.

Kedves jelenség volt az unitárius cserkészek jelenléte, akik külön sátrat ütöttek és este táborúzet gyűjtöttek.

Az ünnepség fontosabb mozzanatairól a cluji „Fotófilm“ mozifelvétel készített, ezzel is megörökíteni akarván a turistaságra oly fontos eseményt.

Dicsérettel kell megemlékeznünk a kirendelt turdai rendőrség- és csendőrségről, akik példátmutató pontossággal és lelkiismeretességgel töltötték be rendfenntartó szerepüket.

*

A szentelési ünnepség leírása talán nem lenne teljes, ha ez alkalmal Bors Mihály vendégszerető szívét külön ki nem hangsúlyoznánk. Számptalan esetben látta vendégül, régi nemesi kuriáján, az E. K. E. tagokat, tekintet nélkül, hogy azok 3-an, vagy 23-an voltak. Tekintet nélkül a nemzetiségre vagy vallásra, mindenki egyformán jól érezte magát. Sok vendéget szállított felváltva a négy fekete ló, sokan tartoznak ezért hálás köszönettel Bors Mihály elnök urunknak. Azonban szíves vendéglátása mégis csak a menedékház felszentelése alkalmával érte el tetőfokát. Hét meghívott környékbéli község helyett 18 községből jelentkeztek falusi emberek, közöttük voltak bénák, fiatalok, öregek egyaránt. A nyolctizezernyi embertömeg legidősebb egyede egy 95 esztendőös öregasszony, legfiatalabb egy félesztendőös fiúgyermek volt.

A nép szíves vendéglátását Bors Mihály E. K. E. elnök fedezte, ami 20 mázsa kenyérből, 4 mázsa szalonnából, 2 mázsa túróból, 1 mázsa kolbászból, 2000 drb paprikából, 2000 drb hagymából, 200 liter pálinkából és végül 5000, azaz ötezer liter borból állott. Elképzelhető nagy érték javarésze mind elfogyott, ellenben megmaradt a föld népének lelkében az a jóézés, ami a felszentelés napján valamennyi jelenlevőt áthatott. *Szerk.*

*

Szürkültni kezdett már, midőn a hasadék felőli katlanból a közönség hatalmas csoportokban kigyózva kifelé vonult egy felejthetetlen nap emlékével és annak a megállapításával, hogy mióta a turdai hasadék fennáll, annyi ember sohasem fordulhatott meg egy napon, mint az E. K. E.-nek 1935 szeptember 8-ik napján tartott menedékház-felavató ünnepén.

Minden turistának fontos a gombák ismerete.

Írta: **Záray Jenő.**

(Folytatás.)

5. **Szarvas gomba.** Egyike a legkeresettebb gombáknak. Lombos erdőkben a föld felszínétől 20—25 cm. mélyen terem. Azzal különbözik a többi, eddig ismertetett gombáktól, hogy nincsen kalapja, hanem gumószerű és színe barnásan fekete. Húsa sárgásfehér, s barna erezetű. Mélyen való fekvésük miatt disznókkal és betanított kutyákkal turatják ki.

6. **Pánka, vagy sárga palánka gomba.** A szarvasgomba csoportjába tartozik, nincsen kalapja, hanem annak helyén csöves csomókat találunk. Színe sárgásbarna, igen hasonlít a zuzmóhoz.

7. **Gereben, vagy szarvasnyelv gomba.** Mint a neve is mutatja, a szarvasgomba csoportjába tartozik. Nagyban hasonlít az ehető uri gombához, mert ennek is barna színű a kalapja, azzal a különbséggel, hogy rajta cserépalakú részek találhatók, ezért nevezik sok helyütt cserepes gereben gombának. Tönkje világosbarna színű.

8. **Csirke, vagy éti vargánya gomba.** E gomba leggyakrabban fenyő-erdőkben terem. Tönkje alulról felfelé vastagodik, kalapja szétnyíló virághoz, a petuniához hasonló alakú. Színe sárgászöld. A piacokon igen gyakori.

9. **Császár galóca, vagy úri gomba.** Igen keresett jóízű gomba. Kalapja narancssárga színű, tönkje a közepén erősen kidudorodott. Már az ó-korban ismerték, Vitéliusz római császár nagyon kedvelte, s ezt a szokását használták ki ellenségei, amikor is kedvelt gombája helyett légyölő galóccal etették meg, amitől el is pusztult. Kr. után 68-ban.

10. **Tejgomba.** Nem különösebb gomba. Kalapja halványpiros s alakja teljes kifejlődés után tölcészerű, s így lemezei jól láthatók. Tönkje hengeres.

11. **Nagy pöffeteg gomba.** Száraz réteken, legelőkön júniustól-októberig terem csoportosan, s élénk fehér színéről és sajátos gömb alakjáról könnyen felismerni. Tönkje nincs, csupán telep helyettesíti ezt. Legjobb fiatal korában, mert később húsos része porrá alakul át, s ilyenkor ha meghasítják, megütik, vagy felrugják, fekete por lövel ki belőle, innen nyerte találó elnevezését.

12. **Bronz gomba.** Erős bronzfényű kalapjától nyerte elnevezését. Tönkje sárgás, lemezek helyett alsó részén csövek vannak, ezek, mint a tönkők kén sárga színűek. Nem keresett gomba, húsa fehér, de a levegőn állva, megsárgul.

II. Csoport. Mérges gombák.

1. **Légyölő galóca gomba.** Az erdős hegyek gyakori gombája. Kalapja boltozatos és erősen karminvörös színű és fehér pettyekkel tarkázott. Ha friss állapotban tejben, vagy vízben megfőzik, a főzettől a legyek hamar elpusztulnak. De káros hatással van az emberi szervezetre is.

2. **Epe, vagy hányató gomba.** Kalapja élénkpiros színű, pereme ráncos, lemezei kékesfehérek, tönkje síma hengeres és fehérszínű. Ize kesernyés és ha véletlenül elfogyasztják, hatása hányató. Innen nevezték el.

Vásároljon SPORTRUHÁT és TAKARÓT a

GROMEN & HERBERT S. A.

SIBIU és CIȘNĂDIEI posztógyárak **CLUJ**
Ierakatától, Calea Regele Ferdinand 13.

3. **Sátán, vagy mérges tinoru gomba.** Könnyen felismerhető nagy kalapjáról, mely halvány Sárgás barna, csöve és alsó részén erősen kidagadt tönkje pirosszínű. Ha húsát ketté hasítjuk, a levegőn hamar megkékül. Elég gyakori és felette mérges gomba.

4. **Gyilkos galóca gomba.** Igen formás gomba, melynek kalapja boltozatos és zöldbe játszó sárga színű, tarkás foltokkal. Gyűrűje jól kivethető. Lemezei fehérek.

5. **Párduc galóca gomba.** A galócák esoportjába tartozik. Kalapjának színe olyan, mint a párducszőréé, innen is nyerte nevét. Kalapjának alakja kezdetben kúpos, de később egyenes. Tönkje hosszú, vékony, rajta a gyűrűrésszel.

6. **Földi rákfene gomba.** Kalapja 10 cm. átmérőjű és sárgásbarna színű, rojtos pikkelyekkel. Leggyakrabban fenyőerdőkben található, hól a fenyőfák gyökerein élősködik. Egyike a legveszedelmesebb gombáknak.

7. **Tapló gomba.** A hártvány gombák családjába tartozik. A termőtest sokféle kalapu, sőt lábas is van. A láb a kalap oldalán, vagy közepén is lehet a lábatlanul növő taplógomba kalapja csak felében képződik ki. Van-nak óriási fajtájuk, 70—80 cm. átmérővel. A tapló gomba a fákon él, a fa elkorhadását, vagy elpusztulását okozza. Fajtájukból mintegy 300 ismeretes. Régen a gyógyászatban is használták a megtisztított taplót vérzések esillapítására.

8. **Könnyező fagomba.** Szintén fákon élő gomba, melyet nedvezéséről nevezték el.

9. **Földi csillag gomba.** Gumó alaku és világosbarna színű gomba, melynek érdekes sajátága, hogy nedves időben szegélye összezáródik, száraz időben pedig csillagalakra kinyílik. Innen is nyerte nevét.

Nagy általánosságban mérgesnek azokat a gombákat találják, melyeknek a színe vörös, kék, fekete, vagy tarka, széthasításkor színüket hamar megváltoztatják, kellemetlen szaguk, vagy ízük, felületük nyálkás. Heiye-sen jegyzi meg Ponfick professzor, hogy általában minden gomba többé-kevésbé mérges, de a méregnek vízben való áztatással, gyakori öblögetéssel, főzéssel vagy forró zsirban való abárolással való kivonásával veszélytelenné tesszük. Fontos mindenesetre tudnunk azt, hogy a már egyszer elkészített ehető gombát felmelegítve sohasé együnk.

Bebizonyított dolog, hogy az ehető gombák nehezen emészthető ételek, s nagy növényi fehérje, víz és zsirtartalmuknál fogva igen gyorsan bomlásnak, oszlásnak indulnak, s ezért fontos, hogy csak frissen szedett ehető gombákat fogyasszunk. A piacokon árusított gombák közül csak azokat vásároljuk, amelyek nem állottak, régiek, inkább fogyasszuk a drágább, mesterségesen tenyésztett gombákat, mint a hatásági ellenőrzés alatt nem álló ismeretlen és romlásnak indultakat.

Önkénytelenül előtérbe tolódik most már az a kérdés, hogy a gomba mérgezésnek melyek a tünetei, s melyek az ellenszerei?

Lássuk ezeket egyenként.

Minden mérgezés tünete nem egyforma. Minden embernél más és más alakban jelentkezik. Egyik szervezet nehezen, a másik könnyebben bírja el,

Turisták!

Sizők!

BAERING sportárú megbízható és jó!

Vásárlásoknál keressük ezt a márkát!

illetve áll ellent. Minden gombamérgezési tünet a fogyasztás után nem azonnal, hanem jóval később, az egyiknél 6—8, a másikonál 16—18 óra múlva jelentkezik.

Erős nyálfolyás, hascsikarás, kólika, hasmenés, hányás, szorongó érzés, fejfájás, szédülés, halálfélelem alkotja a tünetet, sok esetben a bőr teltsége szemmel láthatólag leapad, a fül és orr jéghideg lesz, a lélegzés nehezebb, a bőr több helyütt megkékül, meglilásodik, sőt igen gyakran kínzó szomjúság tör ki. Minden esetben olyan mértékben, mint amennyiben a mérég a szervezetbe felszívódott.

A gombamérgezésnek ellenszerei az alábbiak:

Elsősorban hánytatók, mint például: meleg szappanos víz, 2—3 kanál 1%-os rézgálicoldat, 2—3 gr. hánytató bórkő, 10—12 csepp kénsav, 15—20 csepp ecetessencia vízben oldva, célszerű azonkívül konyaknak, erősen rumozott teának, erős feketekávénak, pálinkának itatása, hashajtók beadása. A hideg testrészeket melegben, a bőrt izgassuk, a gyótró szomjúság leküzdésére jégdarabokat nyelünk.

Természetes, hogy mindezen javallatok csak az első segélynyújtásra szolgálnak, s ha abban részesítettük a mérgezettet, igyekezzünk az illetőt minél hamarabb orvoshoz vinni s megmondani, hogy milyen szerből mennyit adtunk már be. A többi már az orvos dolga.

Mindezekkel befejezhetném rövidre szabott ismertetésemet, mely nagy élénkséget és szórakoztatást, változatosságot nem nyújtott. Sajnos nem vagyok birtokában a szemléltető eszközöknek, pedig még a jó forint világban már a híres budapesti Calderoni-cég nagyban gyártotta az Arnoldi-féle speciális papírmasséból készült természetű gomba kollekciót, mely 24 ehető és 24 mérges gombát mutatott be, s melyet az iskolák is beszereztek. Ma a növénytan iskolai tankönyvekben a gombákról színes képek vannak.

Ismétlem, hogy ismeretlen gombák fogyasztásától feltétlenül tartózkodjunk, hiszen kirándulásaink alkalmával alkalom nyílik arra, hogy az ehető és mérges gombákat valamely tagtársunk megmagyarázza és ez a szemlélet ér a legtöbbet.

Ismertetéssel én is turista célt óhajtottam szolgálni, mert a tudást nem emberi hűségéből, feltűnési viszketegségből, hanem mindenek felett: kötelességből tegyük közkinccsé, azt véka alá sohase rejtjük, minden turista a maga tehetsége szerint segítse elő a közös célt... Tanulni nem szégyen. Ismeretet terjeszteni testvéri kötelesség. A turista egységet és egészséges közszellemet sem mivel szolgálni — önbizalom hiány, ami sohasem volt, de ne is legyen a turisták kenyeres pajtása...

Naponta friss húsneműek és hentesáruk a legjobb minőségben kaphatók olcsó árak mellett

Török Árpád

mészáros és hentes üzletében

Cluj

Calea Regele Ferdinand 104.

—☐☐☐ Telefon 546. ☐☐☐—

Legolcsóbbak és legjobbak
a

„STAMPILIEN“
bélyegzői

Cluj, Calea Regele Ferdinand 65.

A Bükk-erdő jubilál.

Irta: **Dr. Tulogy János.**

Egyesületünk központjának, Cluj város közönségének legkedvesebb kiránduló helye a Bükk-erdő.

Gyönyörű kilátást nyújtó pontjai, kitűnő forrásai, csobogó csermelyei, az árnyas, madárdaltól zengő erdő vadvirágos rétjei vasárnaponként a turisták, a pihenni, a természetben új erőt gyűjteni akarók nagy sokaságát vonzák ki.

Turista kultusza messze évtizedekre nyúlik vissza. A legrégebbi adat, amit sikerült felkutatnom, az, hogy idősebb Hirschfeld Sándor, az E. K. E. szenior turistája, aki ma is, több mint 70 évvel vállain, fiatalosan járja a Bükk-erdőt, már 1876-ban járt a Majláth—Bilascu-, akkor Pintye-kútnál s azt Tauffer Ákossal először ők fedezték fel.

Egyesületünk 1891-ben történt megalakulása után felismerte e gyönyörű erdőt — melynek legszebb részeit mostanában erdőirtással tönkretették — turista szempontból való nagy jelentőségét. Az első hivatalos egyesületi turát az Árpád-csúcs 833 m. magas tetejére 1894 szeptember 30-án vezette. Br. Mannsberg Sándor által készített első útjelzés akkor már teljesen készen volt. Tehát 40 évvel napjaink előtt!

A Bükk-erdő turista történetében az 1905. év fordulópontot jelentett. M. Kovács Géza akkori főtitkár buzgalkodására elkészült a 15 m. magas messzelátó torony az Árpád-csúcson, melynek avatására Merza Gyula vezette a turát május 21-én. Dr. Kossutány Ignác tartotta az avató beszédet. Ott volt Czárán Gyula, a turista apostol is.

Akkor határozta el Merza Gyula indítványára, hogy a Bükk-erdő legjobb vizű, legkedvesebb fekvésű forrását Majláth-kútnak nevezik el. Avatása szeptember 17-én volt.

Ugyanezen évben avatta még egyesületünk a Bükk-tetőn menedékházát június 12-én.

A Bükk vonzóereje így folyton nőtt. Szépségével, enyhülést adó árnyas lombjával, tiszta levegőjével, majdnem egész Erdélyt átfogó kilátópontjaival egyre több embernek a lelkébe oltotta bele a természet rajongó szeretetét, nevelte őket turistákká.

A 40 és 30 éves fordulót egyesületünk a turista-nap keretében ülte meg.

Elismerten legszebb munka csak a modernül berendezett

BALÁZS ERNŐ

|| fotólaboratóriumban Cluj, Str. Memorandului 12. készül.

|| Dúsan felszerelt raktár az összes fotócikkben.

|| Modern fotóműterem! Dísz tárgyak.

A TURISTASÁG HIREI

Hazai hírek.

A cluji Református Férfiszövetség „Várady Miklós Kör“-e megalakította turista szakosztályát és már eddig is több jól sikerült turát rendezett. Hivatalos helyisége Cluj-on, Str. Bratianu 24. sz. alatt az első emeleten van.

A cluji Székely Társaság Ifjúsági tagozata élénk turista életet kezdett.

A Bihori Turista Club a Dragan völgyében turista találkozót rendezett augusztus 4-én, melyen a rendező egyesületen kívül az oradeai C. A. O. (N. A. C.), Kolping, Vasasok, „Grafikusok“, „Sasok“, cluji EKE K. K. A. S. E., Auróra, Haggibor, Mured turistái sok százan töltöttek együtt egy felejthetetlenül szép napot.

A pądurea-neagra-i savanyúvíz-forrást az oradeai Kolping Turista Szakosztálya július 21-én ünnepélyes keretek között avatta fel a BTC, Sasok, Vasasok, a cluji EKE, KKASE, Tennis Club, a simleul silvaniei Kolping turistái jelenlétében.

A Turdai Tennisz Club a turistaság kultiválását is programjába vette és elnöke, dr. Nappendruck Kálmán vezetésével már több jól sikerült turát rendezett.

A Valea Jadului-on Stâna de Vale-ig vezető kis vasút ünnepélyes felavatását július 29-én tartották meg.

Az SKV braşovi oszálya a Postovarul-on új menedékházat épít.

Cluj megye Turistasági Hivatala július 17-én megalakult. Elnöke: dr. Dunca Eugen prefectus. — Hivatalos helyisége Clujon, a megyei prefecturán van.

Cluj városa a Muntele Filii-re menedékház építését határozta el.

A Federația Societăților de Turism din România (Romániai Turista Szövetség) június 27-én tartott közgyűlésén elnök Mihai Haret lett. — Székhelye: București, Pasajul Român 23.

A TCR Secția Retezatul (Deva) augusztus 25-én avatta a Retezaton 1500 m. magasan épült „Baleia“ menedékházat.

A Muntele Pogăceaua-n, Abrud mellett az 5. vadászrezd menedékházat épít 1507 m. magasan.

A Bucegi-ben, a Jalomița völgy mellett megnyílt a magántulajdonban levő „Plaiul Mircea“-ház. — Építés alatt van egy ház a sinaiai hegyi vadászok által a Piatra Arsa csúcs alatt a TCR Sinaiaból „Pestera“ menedékházhoz vezető útja mellett.

A Banatban Semenicen, a Gozna csúcs alatt, a Baia Vulturului tó mellett egy magántulajdont képező menedékház nyílt meg július 22-én.

Az SKV a Munții Făgărașuluiiban 1533 m. magasan fekvő „Urlea“ menedékházat szentelte fel augusztus hónapban.

Mindennemű turista felszerelés nagy választékban és a legolcsóbb árak mellett kapható az

ARENA

SPORTÜZLETBEN

CLUJ, PIAȚA UNIRII No. 4.

Tulajdonosok :

MEZEI IMRE és ERDŐS LÁSZLÓ

Külföldi hírek.

A Touring Clubok Nemzetközi Szövetségének ezévi kongresszusa Budapesten szeptember 10—14. között folyt le 28 állam idegenforgalmi és turista szervezeteinek vezetői jelenlétében. A tárgyalások sorából kiemeljük az útlevél- és vízumkedvezmények, egységes jelzésű turista-térképek forgalombahozásának megvalósítása érdekében folytatott megbeszéléseket.

A Nemzetközi Turista Szövetség (Union Internationale d'Association d'Alpinism UIAA) Barcelona-ban (Spanyolországban) július 3—7. között tartotta V. kongresszusát a Catalán Alpin Club rendezésében, melyen Anglia, Ausztria, Belgium, Csehszlovákia, Franciaország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Olaszország, Spanyolország, Svédország kiküldöttjei vettek részt.

A nagyjelentőségű kongresszust Gesztesvárinak, a Magyar Turista Életben megjelent beszámolója alapján ismertetjük.

Kimondotta a kongresszus, hogy az UIAA kötelékébe tartozó minden testület a jövőben egyforma joggal rendelkezik. Igyekszik egy közös segélyalapot megteremteni a hegyekben szerencsétlenül járt turisták mentési költségeinek fedezésére. Tárgyalta a hegymászók és hegyi vezetők biztosításának kérdését is. A megvalósulás felé közeledik egy a Föld minden turista egyesületét, azok munkaterületét, menedékházait felölelő évkönyv első számának megjelenése.

A menedékházak építésének módját, rádióval való felszerelésének szükségességét, az időjárási jelentések közlésének tökéletesebb megszervezését, a menedékházak, turista alkotások rongálói ellen való fellépés módját, a magas hegységekben húzódó országhatárok átlépésének megkönnyítését, a nemzeti parkok kérdését, a turistaság terén nagyobb eredményt elért egyéneket kitüntető érem létesítésének kérdését tárgyalta a kongresszus.

A legnagyobb jelentőségűek a nemzetközi turista érintkezés szempontjából azok a tárgyalások, melyek megvalósulása esetén az UIAA kötelékébe tartozó egyesületek tagjai idegen országban ugyanazokat a vasúti kedvezményeket fogják élvezni, mint az illető országok turista egyesületeinek tagjai és hogy minden turista egyesülete révén a genfi központi irodában váltott egy évre érvényes igazolvány alapján az UIAA kötelékébe tartozó, a viszonyosságot vállaló országok turista szövetségeinek menedékházaiban a belépő és hálódijakból kedvezményt fog élvezni.

A Nemzetközi Turista Kongresszusok nagy jelentősége — amint a felsoroltakból látszik — abban van, hogy a legkülönbözőbb, politikailag egymással ellentétben is álló nemzetek fiai a természet szeretetében egyesülve, őszinte barátsággal dolgoznak azon, hogy a nemzeteket a turista testvéri szeretet alapján közelebb hozza egymáshoz, ezáltal a béke útját egyengesse.

Dr. Tulogdy János.

Fényképészeti és sportcikkek
legnagyobb és legolcsóbb beszerzési forrása

Telefon 183

„RECTA“

Timișoara, I. Str. Vasile Alexandri.

IRODALOM

A braşovi „Encián“ Si és Turista Egyesület havi turista folyóiratot indított meg. Első száma áprilisban jelent meg. Felelős szerkesztő: Hild János. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Braşov, Str. Castelului 2. szám. Előfizetése ára egy évre 100 leu.

Válcele részletes kalauzát írta meg Bányai János a Székelység legújabb 7—8. számában.

A Dunărea-ról kalauzt írt dr. R. I. Călinescu 140 oldalon 64 képpel P. C. A. Bucureşti kiadásában. Ára 25 leu.

Băişora-i tura leírását közölte az Erdélyi Szemle 1935. XX. évf. 8—9. száma Bacsoni Gézától „A fehér hegyek birodalmában“ címen.

A turistaságról dr. Biró Istvának cikksorozata jelent meg a Tg.-Mureş-en megjelenő „Tűz“ c. folyóiratban.

A Turdai-hasadék EKE menedékházának avatásáról a „Magyar Nép“ szeptember 21-én megjelent száma hozott vezércikket és ugyanezen száma a Turdai Hasadék mondavilágából és történelmi multjából is közölt egy leírást.

A Turdai Hasadék kultusza címen közlemény jelent meg Za-la jelzessel a Keleti Ujság augusztus 25-én megjelent Turistaság rovatában.

A Turda-hasadék krónikáját állította össze Orosz Endre, a Turista Élet f. évi 3., 4. számában, melyhez pótlást dr. Balogh Ernőtől ugyanezen folyóirat következő száma hozott.

Turismul címen új folyóirat első száma jelent meg V. Tebeica szerkesztésében június 15-én. A 3-ik számától kezdve a Federația Societăților de Turism din România hivatalos lapja. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bucureşti, Pasaj Român 23.

A Buletinul Alpin III. évfolyamának idei 1. száma az eddigi számok szép kiadásában megjelent. A Munții Făgărăşului és Bucegi csoportból szép képekkel közölt turaléírások mellett egyesületi híreket és a román turista egyesületek működéséről adatokat hoz.

Braşovul Turistic revista secțiunii II-a alpină TCR Braşov címen új turista folyóirat indult meg júniusban. Előfizetési ára 100 leu.

A Vremea július 14-i száma Turismul címen jelent meg és több cikket hozott a turistaság köréből.

Peşterile din Munții Apuseni című képekkel, térképpel illusztrált leírást közöl dr. Victor Stanciu-tól a Carpații idei 17. száma.

România in Automobil 50 oldalon 34 térkép lapon 1:500,000-es arányban Románia egész területének úthálózatát adja Const. Teodorescu tábornok szerkesztésében. Unirea Térképészeti Intézet Braşov kiadása. Ára 250 leu. Autóbuszos turák rendezésénél jól használható.

Monografia Uzinelor de fier și domeniilor Reșița și frumusețea naturale a imprejurimilor címen Pasărică Ion 106 oldalas képekkel illusztrált kalauzt adott ki Bucureştenben. Ára 100 leu.

Turismul și importanța lui Aurel Pitu-tól a Cartea Românească „Cunostințe folositoare“ sorozatában jelent meg. Ára 8 leu.

Kronstädter Heimat és Wanderbuch-ot Braşov környékének egyik legjobb ismerője dr. Wachner Henrik írta meg 322 oldalon, 126 képpel. Kapható Braşovban Heimisch W. könyvkereskedőnél 190 leuért.

Guide Turistique de la Roumanie jelent meg a CFR-től sok képpel az Adevarul kiadásában.

A Cheia Runcului — Runci-szorosra az EKE régi turistái közül Tanács József hívta fel a figyelmet. Az első turát oda br. Mannsberg Sándor kezdeményezésére 1895. aug. 24—25-én rendezte egyesületünk. A 40 éves jubileumot egy október hónap folyamán a Cheia Runcului-Runci-szorosba vezető turával fogjuk megünnepelni.

Dr. Tulogy János.

Baia-Marei kalauz. Tréger Lajos, Gutin osztályunk tagja, egy tartalmas útmutatót adott ki Baia-Mare és környékéről. A kalauz nagyban megkönnyíti az arrajáró kirándulók tájékozódását. Ára 35 Lei. Kapható: a szerzőnél Baia-Maren és központunk Titkárságánál.

A „Tüz“ címen Tg.-Mureş-en megjelenő folyóiratban dr. Biró István-nak cikksorozata jelent meg a turistaságról.

A „Csikdelnei Szent János templom“ról megjelent Vámszer Gézának (egyesületünk csiki osztálya elnökének) tudományos feldolgozása szép képekkel díszítve a Debreczeni Szemle 1934. évi 8. számában és különnyomatban is. A különnyomat megváltásából befolyó összeget a gyönyörű műemlék-templom renoválási költségeinek fedezésére fordítják.

Erdély ismertetését kezdte meg dr. Balogh Ernő, egyesületünk főtítkára a Pásztortűzben, az 1935. január 15-én megjelent XXI. évf. 1. számában. Ez után az általános bevezető után a 2. számban a Biharhegységről, a 10—11. számban a Meziádi barlangról, a 12. számban a Vlegyászáról közölt szép felvételeivel díszített leírásokat, melyeket minden turistának el kell olvasnia.

A Jahrbuch des Siebenbürgischen Karpatenvereins (XLVII. Jahrg. 1934.) megjelent. Dr. Szalay Béla, a Munții Făgăraşului-ról és Hercz Richard és Prox Alfred a Moara Dracului-ról szóló cikkei után egyesületi beszámolót tartalmaz a kötet.

A „Leányvár“ról (Floreşti mellett) Merza Gyula irt hangulatos, visszaemlékezésekben gazdag ismertető cikket az „Erdélyi Szemle“ 1935 július elején megjelent XX. évf. 11. számában.

A „Fruncea“ idei IV. évf. 13. március 30-i számában Gheorghe Cosma a Komarniki barlangról képekkel illusztrált cikket közöl.

Monographia oraşului Târgu-Mureş címen Popa I. 342 oldalon 39 képpel díszített kötete jelent meg a Corvin nyomda kiadásában, Tg.-Mureş-en. Ára 80 lei.

Ugyancsak Târgu-Mureş román nyelvű kalauzát írta meg Demetrescu M. 40 oldalon, 17 képpel. Ára 20 lei. Pax nyomda Tg.-Mureş.

Az „Erdélyi Szemle“ XX. évf. 8—9. számában (1935. IV. hó) Baezoni Géza tollából „A fehér hegyek birodalmában“ címen hangulatos sí-túra leírás jelent meg a Muntele Băişoara-ról.

A »Kertgazdaság« új száma.

Az általános érdeklődést fölkeltő „Kertgazdaság“ c. folyóirat júliusi száma ezuttal is gazdag tartalommal, 32 oldalon jelent meg. A lap vezetőhelyen foglalkozik a kisebbségi egyházak vezetőinek példamutatásával a gyümölcsstermelés terén. A kiünöen szerkesztett folyóirat egészen speciális erdélyi vonatkozású kertgazdasági kérdésekkel foglalkozik. Így közli a Kertészek Egyesülete Erdélyrészi Fiókeja gyűlésének határozatát. A gyümölcsösök ert, virág- és konyhakertészet, szőlészet, gyógynövény, növényvédelem, baromfiudvar, méhészet, műszaki baladás c. rovatai, valamint a háztartás, tanácsadó, szerkesztői üzenetei és kiadóhivatali postája is sok érdekes tudnivalót tár az olvasó elé, melyeket a július—augusztus hónapokban tenniök kell a kertgazdaságban. — A lap megrendelhető a „Kertgazdaság“ kiadóhivatalánál Cluj, Str. Văcărescu No. 3/a.

EGYESÜLETI ÉLET

Elkészültek az új fémjelvények. Egyesületünk ízléses kivitelben új kis zománc jelvényt készítettett. Az Erdély címerét gyopárral ábrázoló jelvény „S. C. A. — E. K. E. 1891.“ felírást viseli. Ára 35 Lei. Vidéki osztályoknak utánvételt Záray Jenő úr, az aredi oszt. elnöke szállítja. Cluj tagjaink az irodában szerezhetik meg.

Carasi Osztályunk „Ponyászkai“ menedékháza nemcsak nyáron, hanem télen is rendelkezésére áll a kirándulóknak. A vadregényes Miniş völgyében szerény, de olcsó szállás tagoknak 15, 25, vendégeknek 20, 30, 40 és ellátás napi 40—60 Leiert kapható. Autójárat mindennap Oravijaról és Bozoviciról (Lei 60.—). A menház a Bozovici—oravijai országúton fekszik. A csárdánál kell leszállni, honnan 3 km. a gyaloglás. Oravijaról az út autóbusszal 90 perc. Pokróc, vagy takaró hozandó. Remek vidék, szebbnél-szebb kirándulóhelyek. Levelező cím: E. K. E. Carasi Osztály. Molnár K. Árpád Oravija, Str. Duca 6.

Felhívás. Gazdasági osztályunk felhívja tagjaink és vidéki osztályaink figyelmét arra, hogy a nagy nyomdaköltségre való tekintettel az Erdélyt csak a pontosan fizető tagjainknak tudjuk expedálni.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület Marossszéki Osztálya, Târgu-Mureşen
1935. november hó folyamán rendezi

III. országos fotóversenyét és kiállítását.

Feltételek:

1. A kiállításon és versenyen kizárólag amatőrök vehetnek részt.

2. A verseny hat csoportra tagozódik, éspe dig:

I. Művészi talásmú turista és tájkép felvételek csoportja;

II. Zsáner felvételek csoportja;

III. Arckép felvételek csoportja;

IV. Különleges felvételek csoportja (modern problémák, építészeti, technikai stb. felvételek részére);

V. Erdélyi magyar néprajzi felvételek csoportja;

VI. Kezdők csoportja, szabad témaválasztással.

3. A versenyen résztvevők egyúttal a kiállításon is résztvesznek. A kiállításon azonban olyanok is résztvehetnek, akik a verseny egyik csoportjában sem szerepelnek (Versenyen kívül).

4. A haladó amatőrök az I - V. csoport bármelyikében, vagy akár mindegyikében is résztvehetnek, a kezdő amatőrök azonban kizárólag a részükre kiírt, szabad témaválasztású VI. csoportban vehetnek részt.

5. Minden résztvevő tetszésszerű számú képet küldhet be, éspe dig:

a) az I., II., III., IV. és V. csoportban versenyzők bármilyen tárgyszerű és bármilyen eljárással készült képeket,

b) a VI. csoportban pedig csakis kontakt másolással készített, tehát nem nagyított képeket.

6. Minden beküldött kép hátlapjára jól olvashatóan a következő adatok irandók:

a) római számmal az a fenní csoport, amelyben a versenyző részt vesz, b) a választott jelige. Ennek azonosnak kell lennie az ugyanazon csoportban versenyző valamennyi fényképén valamint a melléklendő zárt borítékon, mely a versenyző nevét és pontos címét tartalmazza, c) a kép címe.

7. A képeken a pályázó neve nem szerepelhet s azok oly módon sem jelölhetők meg. (esetleges művészjelek vagy

kézjegyek által), hogy abból a beküldő nevére akár csak következtetni is lehessen. Szignált képek csak versenyen kívül vehetnek részt

8. A beküldési határidő: 1935. november 15. Az ezen túl beérkezett képeket a bírálóbizottság nem veheti figyelembe, valamint érvénytelen minden olyan pályázat is, mely az előirt feltételeknek nem felel meg.

9. A képek a következő címre küldendők be: E. K. E. Marossszéki Osztály Târgu-Mureş, Strada Cogălniceanu No. 13.

10. A beküldött képeket egy teljesen pártatlan, 3 tagú bírálóbizottság értékeli és díjazza. Díjazás szempontjából azonban csakis művészi megláással felvett és technikailag is kifogástalan képek jöhetnek számításba. A nyerteseket a zsűri érmekekkel, plakettekkel, oklevelekkel és egyéb értékes díjakkal jutalmazza. A zsűri határozata nem felelbezhető meg.

11. A bírálóbizottság fenntartja magának a jogot, hogy a díjnyertes kép negatívját megtekintés céljából a kép kiadása előtt bekérhesse.

12. Minden pályázó egy csoportban csak egy díjat nyerhet.

13. A verseny eredményét a rendezőség az E. K. E. „Erdély” című folyóiratában, továbbá a helyi és országos napilapokban teszi közzé.

14. Nevezési díj személyenként 40 Lei, tekintet nélkül arra, hogy a versenyző egy vagy több csoportban s egy vagy több képpel vesz részt. A kezdők részére 25 Lei a nevezési díj, ugyancsak tekintet nélkül a beküldött képek számára. A nevezési díj a képekkel egyidejűleg, postabélyegben is beküldhető.

15. A díjnyertes kép reprodukálási jogát fenntartja magának a rendezőség.

16. A beküldött képeket a legnagyobb gondval kezeli a rendezőség, azonban azoknak esetleges megsérüléseért vagy elveszéséért felelősséget nem vállal.

17. A képek beküldésének tényével a versenyzők minden külön nyilatkozat nélkül elismerik a jelen feltételek elfogadását.

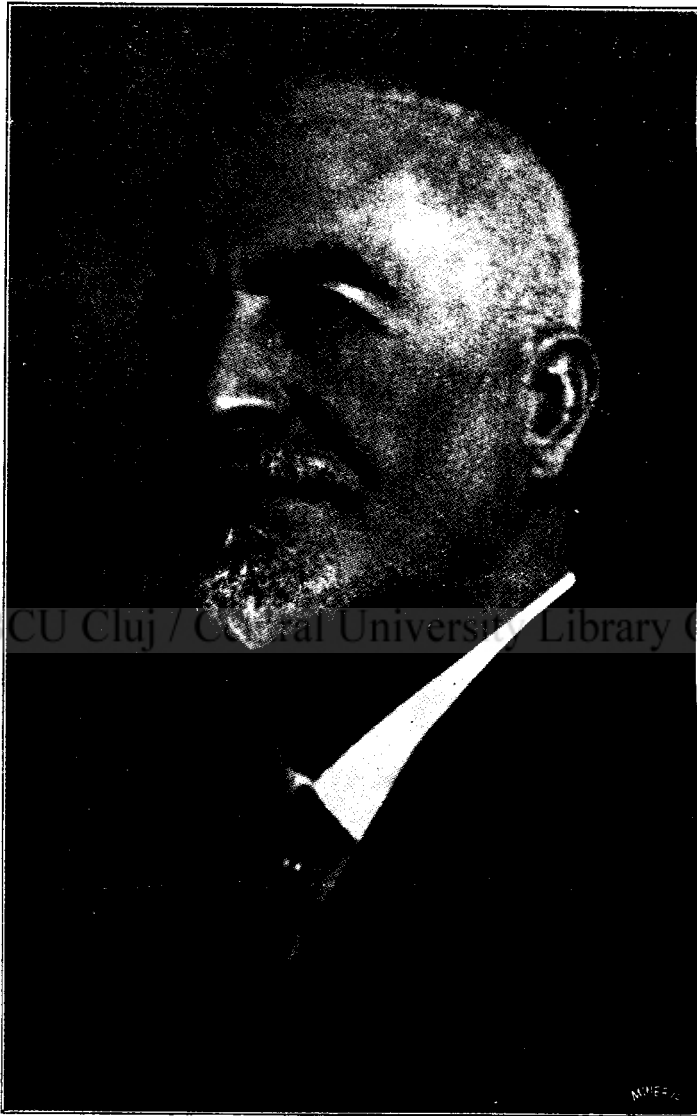
Târgu-Mureş, 1935. augusztus hó.

A rendezőség.

Szíves elnézését kérjük mindazoknak, kik kéziratot küldöttek be, mert dacára a rendesnél nagyobb oldalszámunknak, mégis sok kézirat a jövő számokra maradt.

Szerk.

DR. SZÁDECZKY-KARDOSS GYULA
1860—1935.